

חכמת שלמה

תורות וסיפורים של ר' שלמה קרליבך

"וידבר ה' אל משה במדבר סיני"

עושים בחג הפסח שכולו מצה. בפסח אנו מתקנים את הזריזות ולכן לא אוכלים חמץ המורה שהולך לאט מאוד היפך המהירות, אך בשבועות מביאים שתי הלחם חמץ להורות שאפילו מה שנראה בעולם לעינינו כחמץ, ובנמשל – לוקח הרבה זמן ללמוד, עדיין העומק של העומק הוא לא מה שקורה בזה העולם, אלא מה נעשה בשמי השמים, מה נעשה בעומק הנשמה שלי, בשמי השמים של נפשי, ושם הלא הכל בזריזות נפלאה מאד. על זה מורה שתי הלחם.

האיז'ביצר אומר שהתאומים, שהוא המזל של זה החודש, מורה על שתי המדרגות של האדם, אחת שעדיין בתוך השגתו, ואחת היא למעלה מהשגתו הרבה יותר ממה ששכלו של אדם יכול להשיג ולהבין. המדרגה השניה היא הנעשה של האדם, שעושה אפילו קודם שמבין, כיון שהתורה נשרשה בעומק הפנימיות שלו קודם שנולד, הרבה לפני שהתחיל להשיג שיש עולם כלל, שזה מתן התורה כמו שאמרנו, ולכן אינו לוקח זמן כלל כי הוא בזריזות יותר מחג הפסח. והחלק הראשון של השתי הלחם זה 'נשמע', שעדיין אני צריך ללמוד ולהבין בתוך השגתי. זה החלק של קבלת התורה, ששם יש את התנאי שיהיה כיתד שלא תמוט כלל בלי הפסק ורווח תוך לבי, כמו שאמרנו.

ובחג השבועות העניין ברור אצלי, שאפילו אם אני יודע רק מילה אחת מהתורה הקדושה, געוואלד אני כל כך קרוב לה. למה ניתנה התורה במדבר? כי אם אני לבד במדבר שממה, והנה אני פוגש חבר שלי, איזה שמחה הוא לי, אני לא יכול להאמין למה שזכיתי עכשיו, כמו כן כולנו קבלנו את התורה במדבר במקום שממה, שהיה לנו השמחה גדולה כל כך למצוא ולקבל התורה שם. כן אנו צריכים ללמוד מזה וכל פעם שאני הולך ללמוד יהיה כמו במדבר ממש, שצריכים להיות מלאים שמחה שזוכים אפילו בעת שאנחנו בעולם הזה הדומה למדבר להכנס לגן עדן בעת שאנחנו לומדים אותה.

חביבי היקרים!

מתן תורה הוא הזמן שבו ה' נתן לנו את התורה. זה לא תלוי בי, כמה למדתי ואני יודע תורה, כי מתן תורה זה שהשי"ת שם את התורה עמוק בתוך ליבנו, גם בלי שנלמד. וכך גם התינוק, עוד לפני שנולד כבר לומד כל התורה כולה עם המלאך. אמנם אנחנו צריכים ללמוד את התורה יומם ולילה, אבל כעת בחג שבועות, חג מתן תורה, אנו לא מדברים על התורה שהשגנו אלא על כך שה' נתן לנו את התורה. ההכנה למתן תורה בליל שבועות זה שאני מתפלא כל כך, איך זכיתי שהשי"ת יתן לי תורה? ההכנה הזו היא לא במדרגת לימוד התורה, אלא הרבה יותר עמוק. חודש סיוון לעולם אחרי פרשת בחקתי, שלא כתוב "בחקתי תשמעו" אלא "בחקתי תלכו", שאינו תלוי במה שאני מבין ושומע, אלא אני הולך ועושה אפילו לפני השמיעה והלימוד, משום שהתורה נורעה בתוך עומק ליבנו עוד לפני שאני מתחיל ללמוד. זוהי נתינת התורה.

בתפילת ראש חודש, כל

חודש מכוונים בשם הוי"ה הקדוש צירוף מילים אחר, והצירוף של חודש סיון הוא "ידותיו ולצלע המשכן השנית". הצדיק הקדוש מאיז'ביצא מגלה לנו, כי השם הקדוש בא מהיתדות של המשכן שהם היסוד לבנין המשכן וחוזקו: היתד אינו חזק בתוך האדמה אלא אם אין שום רווח בין היתד לאדמה, דהיינו העפר סביבותיו צריך להיות בשלמות כדי להדקו בחזקה שלא יזוז כלל ויוכל להחזיק בנין שלם. אומר האיז'ביצ'ר, כך גם עלינו לקבל התורה בשלמות. אני צריך להיות כמו יתדות המשכן ממש, שלא יהיה שום רווח והפסק ומקום ריק בתוך לבי, ובזה אני מחזיק את התורה בשלמות בתוך עומק הלב של כל אחד ואחד.

והאות ז' של החודש שעלינו לתקנה זה הרבה יותר עמוק מזריזות, כי בשבועות מביאים שתי הלחם חמץ, מה שאין

ור' ליבילע אייגער מבאר העניין כך, כי מי שנמצא במדבר שלא יכול לראות היכן הוא נמצא כי הכל נראה שווה בעיניו, רואים רק שמים והמון חול לפני העינים, ובידו נמצא מפת המדבר שבתוכה מצויר איך לצאת מן המדבר, אז ודאי לא יזיז את עיניו מזו המפה, כי ברגע שלא יעיין איך שהוא הולך לא יצא משם ח"ו. כמו כן התורה שנתן לנו השי"ת היא המפה שבה נרשמה הדרך אשר נלך ושנוכח על ידה לצאת בשלום מן המדבר העולם הזה, ובלא זה אני נאבד לעולם חס ושלום, ואין דרך אחרת להשלים את החיים שלי.

והאותיות י-ו' של שמו יתברך, מעץ החיים המאיר לתוך כל אדם בפשיטות את הדרך אשר ילך, זה אור התורה, על הדרך שהבן יודע על אביו שהוא אביו, ועל אמו שהיא אמו. זוהי מדרגה שלישית, יותר עמוקה, תורה שקדמה לאדם, שאפילו עוד לפני שנמצאת בעומק ליבו היא קשורה אליו. ואחר שנולד וקיבלה בעומק לבו ולמעלה מהשגתו (המדרגה השניה) יכול האדם לישב וללמוד (המדרגה הראשונה).

וזה היה הענין של רות. למרות שעוד לא היתה יהודיה ולא היתה התורה בעומק ליבה, אור התורה היה מאיר ממנה, ולכן בועז היה לו עוזת דקדושה, ולא חשב מה שחושבים עליו, האם ראויה לו לשאול עליה, ולא התבייש לשאול עליה כי אם היה מתבייש היכן היה משיח צדקינו? כי ראה את השכינה מאירה עליה ונהיינו האות י' והאות ו' המורה על פשטות האור כאמור, וכל מילה שיצאה מפיה הקדוש היתה מעומק העמקות של נשמתה.

כל מילה שיצאה מפיה היא תורה, ודוד המלך נכדה הוא בעל התפילות, כי תורה כמו תפלה, כי התפלה היא התורה של עומק העמקות של החיים. שאל אחד את ר' נחמן ז"ע: "האם אתה יכול לגלות לי את הסוד של ציצית?" ענה לו ר' נחמן: "אם תבכה סך של דמעות כמו שיש חוטים בציצית אז אני אגלה לך את הסוד של ציצית". רואים שכדי לזכות לעומק העמקות של התורה צריכים באמת לבכות ולהתפלל עליה. נמצא כי התפילה של דוד המלך שגילה לעולם, באה מכל מילה של תורה של רות סבתו. וכן אמר הרבי הראשון מבאבוב ר' בן ציון לפני מלחמת עולם השניה, כשהיתה אסיפה גדולה מכל הרבנים הגדולים, ודיברו ביניהם מה הם יכולים לעשות לקרב את ביאת המשיח, אמר הרבי "כשיבוא משיח אני לא אתבייש עם הישיבה שלי, כי כל אחד מהבחורים יצא לקבל פני משיח עם גמרא וקצות החושן תחת ידו, ומשיח יפתח את הגמרא שלהם, ויראה איך שכל דף הוא רטוב מהדמעות שבכו עליה להבינה על בוריה". זה לא דמעות של צער, זה

דמעות של עמקות, דמעות של תפלה, דמעות של שמחה. זו דרך לימוד אחרת לגמרי, זו דרך הלימוד של דוד המלך, זו דרך הלימוד של משיח צדקינו.

לכן רות מסרה נפשה להתגייר. היא אמרה "אל אשר תלכי אלך", ונעמי אמרה לה: "תדעי, שאם את גויה ואת לא מקיימת את המצוות לא יקרה לך שום דבר, אבל אם את מתגיירת אם לא תשמרי מצוות מקבלים עונש על זה", אמרה רות "באשר תמותי אמות", אני מוכנת למות על אידישקייט. זה לא ידיעה של 'חמץ' [שלמד], זה אפילו לא ידיעה של 'שתי הלחם' [שנמצא בעומק נשמתו], כי אני יודעת שום דבר, אני רק יודעת שאני צריכה להיות יהודיה, זה הוא הנעשה הקודם לנשמע, הרבה יותר מהשגתנו. וזהו דוד המלך, המסירות נפש ועומק של תורה ותפלה למעלה מהשגה.

לדאבוננו חיים אנו בעולם שחושב שתשובה פירושה שאני עושה דבר לא טוב ואח"כ אני עושה תשובה. האם אתם חושבים שרות עשתה דבר שלא כהוגן? היא נולדה אצל המואבים, השי"ת שלח אותה שם, ומה היתה יכולה לעשות? אלא פירושה של תשובה היא, שאני מקושר לתורה בלי לדעת כלל. תשובה פירושה: אני כל כך דבוק לכל דף של הגמרא, אפילו עוד לפני שאני יודע כל הש"ס כבר בכיתי על כל דף ודף של הגמרא.

לצד אחד אני צריך לדעת ש"אני יודע כמה דברים", ולצד השני אני צריך לדעת ש"אני לא יודע כלום". אהרן הכהן הוא מגלה לנו שלא יודעים כלום, ומשה רבינו מורה שאכן אנו יודעים משהו. מה הכח של אהרן? כשנכנס למשכן, ומנחם את היהודי השפל ביותר, מה אומר לו? אומר לו "אני גם לא יודע שום דבר, אני עשיתי גם כן הרבה טעויות בחיים שלי. תסתכל עלי, אני כמוך ממש, אני רק מתחיל עכשיו עוד פעם מחדש".

למה דוד המלך הוא הבונה את בית המקדש? ולמה נמצא בירושלים עיר הקודש? כי דוד המלך לכד את העיר ערב שבועות, נמצא שחג השבועות לא רק יום של דוד המלך, היא גם יום של בית המקדש ושל ירושלים ת"ו, נמצא כי צריכים להיות על זה המדריגה שלא יודעים כלום, לא מחזיק טיבותא לנפשיה, ולהורות בא שעם כל הטעויות שלי אני מתחיל מחדש כמו דוד המלך. זה ירושלים, זה בית המקדש, שכל יהודי יכול להתחיל עוד פעם עם כל

הטעויות שעשה, כי זה לא נגע לעומק לבו כלל. וזהו רות עם כל מה שעברה אני לא שואלת מהיכן אתה, וזהו חג השבועות, כי כל ימי הספירה אם לא ספרתי אפילו לילה אחד שוב אני לא יכול להשלים, אם כן אין תשובה, עד יום החמישים, יום של דוד המלך, יום של קבלת התורה, יום של בית המקדש וירושלים, שאני יכול להתחיל מחדש בעזרת השם.

והתאומים המה האחיות הקדושות אמנו רחל ולאה, כי רחל היא יוסף הצדיק שלעולם לא עשה שום טעות, ולאה היא דוד המלך שהוא ההיפוך – עם כל הטעויות, שבע יפול צדיק וקם. כשמסרה רחל ללאה את הסימנים, מה נתנה לאה לרחל? את התורה שלה. יש תורה של רחל, שהכל בלי שום מכשול, הכל הולך ישר; אבל יש תורה עמוקה מזה, תורה של לאה, תורה שלא יכולים לכותבה, תורה שבעל פה, תורה של "בחקתי תלכו": תלך בדרך התורה, וכשהולכים לפעמים נופלים, וצריכים לעמוד שוב ולהתיישר ולהתחיל מחדש.

ולכן שבת נשא היא אחר שבועות, שאחר שרחל ולאה הם ביחד כתאומים ושתי הלחם, וכן משה ודוד המלך, מגיע פרשת נשא שבה שוב משה ואהרן הם ביחד ומשה רבינו מוסר לאהרן הכהן סוד של הברכה לברך את בני ישראל. כי הברכה היא רק בסמוי מן העין, שלא רואים שום דבר. כי בעצם האות ב' והאות א' הם קרובים מאד, כי הא' היא במדרגה שאינו יודע שום דבר, (רמז לאהרן שהוא האח הגדול, וכן ששמו מתחיל עם א'), והב' המורה על ברכה גם

צריך להיות בזה המדרגה הסמוי מן העין, שאני לא רואה שום דבר, ואז זוכים ל"ברכה ד' וישמרך". והשמירה עיקר לברכה, שהיא סיבת קיומה, כמו מי שגזנו נכסיו במקום משומר שלא רואים אותם, בלי ידיעה וראיה, זהו מקור הברכה. לדעת שלא יודעים ולא רואים כלום, רק השי"ת המסבב כל הסיבות, והשומר שלנו.

והגע עצמך, מה היה אם בועז היה שואל את רות "מי אביך?" והיתה אומרת שהיא בת מלך מואב, וישאל אותה בועז בתמיה "האם היו חיך עד עכשיו חיים של מואבית, ואתה רוצה להתקרב לעם בני ישראל, לחיות חיים של יהודים?". לא זה פירושו של תשובה, כי איך יכולים להחזיר כך, אם מצער את האדם ומזכיר לו את חיו הקודמים? רק אדרבה בועז אמר "ה' עמך", כששואלים בשלום האדם בשם השם, ולא מתחילים לשאול אותו על מה שעשה אתמול. ה' עמך אינו פירושו רק שהשי"ת עמך מעכשיו עד עולם, אלא יותר עמוק מזה. בועז רמז לה שהשי"ת היה ויהיה איתה כל הזמן. וזהו משיח בן דוד, שלא ישאל מה עשינו אתמול, אלא יחזק אותנו ויאיר אותנו איך לעבוד את השי"ת בכל הזמנים, אפילו במה שעבר עלינו.

הגמרא קוראת לחג השבועות "עצרת", היינו להחזיק ולעצור כל הקדושה לתוך עומק נפשנו. ואפילו מי שהוא מ"בני גרשון", שמאיזה סיבה שהיא גורשו מהמקום, גם הם ממש לעולם שם, ואינך נפרד אפי' לרגע מהשי"ת.

סיפור נשמה שסיפר ר' שלמה קרליבך

יש סיפור על ר' פסח קברניר, שהיה בין ראשי הישיבות הגדולים לפני מלחמת עולם השנייה. הוא היה נינו של רבנו הקדוש רבי משה מקוברין. בזמנו היה נהוג שכל הנכדים של הצדיקים היו יושבים ולומדים, מתחתנים, וממשיכים ללמוד כאברכים. הדבר הכי עצוב היה שר' פסח התקשה בלימוד ולא הצליח לזכור מה שהוא למד. הוא כבר התחתן, והוא בקושי ידע לקרוא. זה שבר את ליבו והוא ניסה להסתיר את זה, אבל כולם ידעו שהוא אפילו לא יודע לקרוא כמו שצריך.

אתם יודעים, חברים, לפעמים אנשים יכולים להיות מאוד אכזריים. לילה אחד הוא ישב בבית המדרש וכמה חברה התחילו לצחוק עליו. אחד בא אליו ושאל אותו: 'אתה יכול להסביר לי את התוספות הזה?'. הוא ניסה לקרוא את התוספות אבל נעבעך אפילו את זה הוא הצליח לעשות. הוא היה כל כך שבור! היה אז לילה חורף קר ולא היה לו מעיל, אבל לא היה אכפת לו. הוא רץ החוצה לתוך היער החשוך והקר, נפל שם מתחת לעץ ובכה: 'דיבנו של עולם, למה אתה מבייש אותי כל כך? אני לא בוכה בגלל הבושה, אני בוכה כי אני כל כך רוצה לדעת את התורה! אני מתחנן לפניך שתפתח בפני את שערי התורה'. ותוך כמה שנים ר' פסח קברניר נהיה בין הגאונים הכי גדולים בעולם!

לתרומות הערות והארות ולקבלת העלון למייל: 7carlebach@gmail.com, 054-8140220 (נתנאל)

נערך ע"י נתנאל גואלמן, השיחה לקוחה מהאתר של קשר – www.box.com/rashban

תודה ענקית לידידיה אהרונסון על העריכה הלשונית המדוקדקת

לעילוי נשמת: ר' אלעזר בן ר' גדליהו, חמדה בת ציפורה פייגא, חייה יהודית בת הרב שלמה זלמן, ר' משה בן ר' זכריה, תמר בת ר' חיים שלמה, אברהם בן ר' אהרון צבי, זצ"ל.